Bernt svarer: – Høy terskel for å jage fylkets fremste folkevalgte tilbake til vervet

Fylkesordføreren har søkt om fritak. Bør han få det?

PUBLISERT 14.09.2026 - 11:46

FAKTA

Bernt svarer

- Jan Fridthjof Bernt er professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

SPØRSMÅL: Nylig kom det søknad fra fylkesordfører der han søker fritak fra sitt verv. Som begrunnelse for dette skriver han:

«Eg står i ein privat situasjon som gjer at eg ikkje lenger kan inneha vervet som fylkesordførar utan at det fører til vesentleg ulempe. Sjølv om alle gjennom media er kjent med delar av situasjonen og bakgrunn for den, har eg og andre private og viktige familieforhold som eg må konsentrere meg om å ivareta.

Dette vil krevje mykje oppmerksomhet, og eg meiner det ikkje er mogleg å samtidig skjøtte vervet som fylkesordførar. Ein slik kombinasjon vil kunne føre til ein såpass stor belastning at det vil kunne gå negativt ut over både familieforhold og helsetilstand».

Har noen spørsmål til deg i den forbindelse:

Når du leser denne søknaden, er det som beskrives her i utgangspunktet nok til å oppfylle lovens krav om «vesentlig ulempe»?

Holder det at det har blitt svært belastende å stå i vervet, eller må det dokumenteres noe mer konkret? Fylkesordfører viser både til familieforhold og til at belastningen kan gå ut over helsa. Hvor mye kan eller bør fylkestinget etterprøve slike opplysninger?

Hvor går grensen mellom private belastninger som gir grunnlag for fritak – og politisk eller offentlig belastning som en folkevalgt i utgangspunktet må tåle?

Og til slutt: Slik du tolker kommuneloven, bør søknaden innvilges?

SVAR: Utgangspunktet er at den som har sagt ja til å stille som kandidat til verv som folkevalgt, har påtatt seg en forpliktelse som han ikke kan kreve å bli fritatt for i valgperioden. Fylkestinget kan alltid svare nei til en slik søknad. Dette gjelder også ordfører og andre heltidsverv. Spørsmålet blir dermed vilkårene for at fylkestinget kan innvilge slikt fritak når det er søkt om det.

Det kan det etter kommuneloven § 7-9, andre avsnitt, bare gjøre hvis det finner at «den folkevalgt ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne». Utgangspunktet er at dette bare gjelder der den folkevalgte ikke kunne eller burde se at vervet ville bli så belastende for hen. Arbeidsmengden burde være uoverskuelig og mulig å kontrollere, og faren for politisk belastning eller tap av støtte i fylkestinget ligger så å si innebygget i slike verv. Og det samme må gjelde private forhold og negativ omtale av disse. En folkevalgt må som alminnelig regel forventes å være i stand til å ta slike belastninger på en profesjonell måte, og kunne skille privatliv fra offentlig verv. Dette gjelder også for heltidsverv som fylkesordfører.

Det kan være situasjoner der fylkestinget finner at ordførerens livssituasjon har blitt så krevende at det er grunn til å frykte at dette vil gå ut over hans evne til å ivareta sine plikter i vervet på en forsvarlig måte. Hvor tålegrensen går her, er et juridisk vurderingstema. Vi har ikke noen klar praksis for hva som kreves for at det kan gis slikt fritak, og Statsforvalteren vil måtte ta stilling til lovligheten av fritak fra sak til sak, enten etter lovlighetsklage fra tre fylkestingsmedlemmer, eller av eget tiltak.

Det kan bli spennende å se hvor strengt lovens vilkår for fritak vil bli praktisert. Min gjetning vil være at terskelen nok vil være ganske høy for å jage fylkets fremste folkevalgte tilbake til et verv han ikke selv ser seg i stand til å skjøtte på en god måte, og det ikke gir noe særlig mening å forlange ytterligere dokumentasjon om det som er anføres. Men her får vi følge med.

Kommunal Rapport

Ansvarlig redaktør og administrerende direktør: Britt Sofie Hestvik

Nyhetsredaktør: Tone Sidsel Sanden
Politisk redaktør: Agnar Kaarbø
Utviklingsredaktør: Espen Andersen
Markedsdirektør: Fred Scharffenberg

Kommunal-Rapport.no er redigert på uavhengig grunnlag og etter de normer og regler som er nedfelt i Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

Kontaktinformasjon:
Besøksadresse:
Boks 1940 Vika, 0125 Oslo
Haakon VIIs gt. 9, 0161 Oslo
Tlf: 24 13 64 50

E-post:
redaksjon@kommunal-rapport.no
abonnement@kommunal-rapport.no